

Gita Sudenska

Iš jidiš kalbos vertė Ilona Murauskaitė

Vilniaus getas, 1943 m. rugsėjis

Portretai, VŽM 4592

Komendantas Gensas

1.

Vilniaus geto vadovas, komendantas Gensas
Viename asmenyje: diktatorius, valdžios vyras ir žmogus,
Nuožmus žmogus ir tėvas, lietuvis ir žydas –
Tai mano žodžiai, kuriais rašau apie jį eiles.

2.

Žydas, pasukęs į sionizmą,
Su žmona ir vaiku krikščionimis, jis buvo krikščionis.

3.

Gatvelės gete kreivos, ankštos, siauros,
Sukūrė Gensas institucijas, ir buvo dar visa daugybė
Kitų: ir dirbtuvių, mokyklų, internatų,
Teatras, chorai, klubai ir geriausi pelno namai,
Pirtis ir ligoninė, muzika ir kultūra,
Viskas buvo valdžios rankose.

4.

Gensas eina per getą ir žvelgia skvarbiu žvilgsniu.
Štai grįžta darbininkai triukšmingai atgal,
Štai eina moterys, vaikai su įvairia komercija,
Triukšmauja visame gete, šaukia reklamuodami:

5.

Papirosai, sausainiai, saldainiai ir duona,
Kiaušiniai, vilna, mėsa, žalumynai, uogos, taukai,
Kas turi pinigų, gali čia pirkti visko.

6.

Staiga kyla triukšmas: Mureris jau čia!

Viskas dingsta. Ir tamsią valandą
Dreba širdis. Laukia mūsų liūdnas
Palaikymas, lemtingas, šis visoks. Iš nuliūdusiųjų girdėti
Naujas šurmuly, riksmi.

7.

Gensas nustatė 5 žudikus, plėšikus ir banditus,
Kurie norėdami apiplėšti 2 žmones papjovė.
Įsakė jis juos savo policijai pakarti,
Kad nuo žudynių getą apsaugotų.

8.

Tūkstančius geto žydų Gensas pasiuntė
Negandon, kitus jis talžė įsakydamas užsitarnauti duoną.
Jis spekuliuo, daugybę gyvenimų anuliavo,
Kad kažkiek galėtų išgelbėti, galiausiai bankrutavo.

9.

Su gestapu kontaktavo, jo įsakymus vykdė,
Atiduodamas tūkstančius galvų žydų –
Jaunų, gyvybingų, aistringų.

10.

Savo paties gyvenimą gelbėjo gan lengvai. Negalėjo
Sėdėti gete tarp siaubingų mūro sienų.
Su krikščionimis buvo artimas, tarp jų daug draugų turėjo,
Todėl nesuprantama jo keista mirtis.

11.

Rugsėjo 14 gestapas jį sušaudė,
Getas liko vienišas ir pakrikęs.
Dar jo gedėjo, daug pomirtinių kalbų sakė,
Gyvenimas tapo tamsus kaip naktis.

Gita Sudenska, Vilniaus getas

Portretai, VŽM 4591

Rugpjūtis, Vilniaus getas Gita Sudenska

Kas esi tu, nuožmus žmogau išbalusiu piktu veidu,
Apsigaukęs oda [odiniais drabužiais] kaip mūsų priešai,
Su bizūnu rankose, geto valdžios simboliu?
Bet tai juk žinomas geto sargybos komendantas!

Tu žydo ieškai! To, kurį nušovei?
Savo draugo, brolio ir galbūt senos moters?
Tavo dantys taip pat dar stipriai kandūs
Tu antsiuvus užsikabinai, nosį užrietei!

Na, žinoma! Tavo rankose valdžia ir valdyti saldu!
Štai eina moteris, jos kojos dreba,
Ji nešasi pasislėpus visa kapitalą:
Riekelę duonos, 5 kiaušinius, pluoštelį vilnos taip pat,
Ir kyla kvapą gniaužiantis tūžmingas riksmas!

Jis viską iš jos atima, ir gerai ją primuša,
Jo prekyba ir gerovė labai tinka ir jo
Policininkams, kurie jam gan ištikimi,
Darbas vyksta gana greitai, jis klesti. Auga
Didžiulės eilės nelaimingų vergų, įbaugintų, nuskurdusių,
Apiplėštų ir drebančių, nuteistų, merdinčių ir vis dar gyvų!